

– A Budapesti Fesztiválzenekarról a Zene-kari Szövetségnek szűkösek az információi, gyakorlatilag mi is a sajtóban és az interneten megjelent információkból tájékozódunk. Mi azt olvastuk a Népszava január 17-kén megjelent számában, hogy a Budapesti Fesztiválzenekar az idén kétmilliárd forintból gazdálkodik, tizenkét alkalmazottja van, és takarékosági okokból számlára foglalkoztatja a zenekari művészeket. Nem vagyok jogász, de ha mi ilyet tennénk, akkor bennünket nagyon súlyosan szankcionálnának a színlelt szerződéseket sújtó törvény alapján. Lehet, hogy nekik van valami titkuk, amit nagyon szeretnénk, ha megosztanának velünk, mert akkor jelentősen könnyítenének a magyar zenekarok életén, amennyiben ez valóban törvényesen járható út. Ezek a számok úgy gondolom önmagukért beszélnek. Amikor kitűnő magyar szimfonikus zenekarok 300-500 millió forintból gazdálkodnak, akkor kétmilliárd forint nagyon jól hangzik. Ugyanakkor az ő esetükben is elvi és gyakorlati okokból is azt mondom, hogy minden kultúrától, zenekartól elvett pénz árt az országnak – köz-

vetlenül, vagy közvetetten –, de az általuk közzétett adatok birtokában talán kisebb sokkhatást gyakorol a sajtóban megjelent mértékű elvonás, mint amit ez egy kitűnő Pannon Filharmonikusok, Miskolci Szimfonikusok, vagy akár a Dohnányi Zenekar működésében okozna.

■ *Nagyon sokszor a minőséget bozzák fel érvként a támogatás mértéke mellett, vagyis hogy a minőségi különbségek indokolják, hogy melyik zenekar milyen arányú támogatásban részesüljön...*

– Amint az imént a dél-amerikai zenekarok kapcsán említettem, hogy mennyire mély a társadalmi beágyazottságuk, ezt azért el lehet mondani a magyar szimfonikus zenekarok egy jelentős részéről is. Nincs mérce, amivel két szimfonikus zenekar hitelesen összehasonlítható lenne. Ez ugyanúgy igaz a New Yorki és a Berliini Filharmonikusokra, mint bármely szerb, vagy azeri szimfonikus zenekarra. Természetesen léteznek olyan kritériumok, amelyek alapján be lehet nagyjából sorolni zenekarokat tág kategóriákba. Ki meri azonban azt állítani, hogy

az a közel száz koncert, amelyet vidéki zenekaraink adnak egy-egy évben – ifjúsági koncert, bérleti hangverseny, megyei vagy regionális turné keretében, és külföldön is –, hogy ezekre nincs szükség. Ugyanis a minőség és mennyiség bonyolult viszonya ezekben az esetekben meglehetősen egyszerű. Azt a száz koncertet, a Miskolci Szimfonikusok, vagy a Pannon Filharmonikusok, vagy a Szegedi Szimfonikus Zenekar helyett, az égvilágon senki nem abszolválná. Amikor a közpénzek elosztásáról van szó, akkor úgy gondolom –, hogy ezt messzemenően figyelembe kell venni. Az Előadó-művészeti törvény is ezt igyekezett méltányolni, amikor a kritériumrendszer meghatározta. Ezért aztán, ha az a kérdés, hogy honnan kell elvenni, hogy egy magasabb minőséget támogassunk, akkor úgy gondolom, hogy a legkevésbé olyan helyről, ahol a kultúra és a művészet – ha nem is végvárai –, de olyan erődítményei vannak, amelyek helyén – ha a megvont támogatás miatt leomlanának – csak a puszta űr maradna.

Koreny Kovács Zsófia

„Kapcsolat azokkal, akikhez eddig nem szólt a zene”

Szűcs Géza szerint az együtteseknek nagyobb szerepet kell vállalniuk a zenepedagógiában, a karitatív missziókban

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium kultúráért felelős államtitkára, Szűcs Géza úgy vélekedik, az együttesek mind saját értékkel bíró formációk, s meg kellene találni azt a pénzügyi fedezetet, amely továbbra is biztosítja a zenei sokszínűséget. Szerinte a zenekaroknak nagyobb szerepet kellene vállalniuk a zenepedagógiában, valamint a karitatív missziós feladatokban. Ez is segítene abban, hogy szorosabb kapcsolatba kerüljenek azokkal is, akikhez eddig nem szólt a zene... Az államtitkár nem tud azonnali megoldást az anyagilag ellehetetlenült zenekarok gondjára, de abban biztos, hogy az előadó-művészeti törvényt módosítani kell.

■ *„A kultúra hozzájárulása az Európa 2020 stratégia végrehajtásához” című konferencia, amelyet február 28–március 1. között rendeztek a Magyar Tudományos Akadémián, szintén a kultúra fontosságára igyekszik felhívni a figyelmet, arra, hogy ez a terület mérhető hasznot is hozhat... Ezért lenne érdemes például a zenei nevelésre is komolyabb összegeket költeni. Lát arra esélyt, hogy a jelenlegi helyzetben több pénz jusson erre a területre?*

– A választ erre az a stratégia adhatná meg, amely a Magyarországon működő zenekarok jövőjét is érinti. A szimfonikus együttesek, a kamarazenekarok vagy akár csak a vonósnégyesek is mind saját értékkel bíró formációk, és nagy kár lenne bármelyikükért, ha annak a szemléletnek esnének

áldozatul, hogy luxus ennyi zenekart fenntartani, elegendő minden kategóriában egy-egy együttes... Én fontosnak tartom, hogy az érdeklődők megfelelő kínálatból válogassanak. Úgy gondolom, hogy minden együttes olyan sajátos értéket képvisel, olyan esztétikai üzenetet hordoz, amelyet csak az adott zenekar tud a legjobban megfogalmazni. Véleményem szerint a zenekarok meglehetősen pozitív kulturális hungaricum. Olyan sajátosságunk, amellyel kapcsolatban nem a fejünket kellene vakarnunk, hogy mit csináljunk ennyi jó zenéssel, hanem megtalálni azokat a lehetőségeket, amelyek biztosítják az általuk igényelt pénzügyi fedezetet.

■ *Hogyan lehet erre a területre több forrást szerezni?*

– Több spekuláció létezik ezzel kapcsolat-

ban. Fel kell hívni arra is a figyelmet, hogy a zenei előadó-művészet állítja elő a legfőbb, exportképes magyar árut. Szembe kell ugyanis néznünk azzal, hogy a kulturális érték, mint áru jelenik meg a társadalom előtt. A számítások szerint a magyar GDP-ben valahol 9 és 10 százalék között van az az összeg, amely a kultúrával összefüggésben keletkezik. Ezt szintén szem előtt kell tartani. Ahogy azt is, hogy ugyan gazdagok vagyunk zenekarok terén, a magyarországi zenekultúra és oktatás távolról sincs a feltételezett színvonalon. Az a – némileg paradoxon – helyzet állt elő, hogy nem roppant átfogó és alapos, már iskolás korban létrehozott zenei műveltségre alapul ezeknek a zenekaroknak a léte, hanem mindez éppen fordítva történt... Előreszaladtunk: hamarabb lettek világhírű magyar előadóművészeink és zenekaraink, mint amennyire ez a zeneoktatás rangjából, valamint a zenei műveltség állapotából következne Magyarországon. Azt gondolom, hogy az egyik lehetséges út a zenekarok megmentésére az, hogy váljaljanak együttesként, zenészekként is az eddiginél jelentősebb szerepet a zenepedagógiától kezdve bizonyos karitatív misszióig, ahol organikusabb, dinamikusabb, intenzívebb kapcsolat hozható létre a zene és azok között, akikhez mostanáig

a zene nem szólt. Egy csapásra két legyet szeretnék ütni. A zene megszerettetése, társadalmi léptékben való megjelenítése, valóságos társadalmi élménnyé változtatása a zenekarok életben maradási esélyeit is jelentősen növeli.

■ *Sajnos azonban már most a megszűnés szélére sodródott néhány neves nagyzenekar is... Mi az azonnali megoldás? Mennyiben szükséges az előadó-művészeti törvényen változtatni?*

– Az teljesen biztos, hogy az előadó-művészeti törvényt módosítani kell, de nem emiatt, ráadásul nem fog olyan gyorsan módosulni, hogy megoldást jelentsen ezeknek a zenekaroknak a gondjára, még ha sokan ettől is várnak döntő fejleményt. Azzal lehetne orvosolni a gondot, ha valaki benyúlna az államkasszába, s kivenne néhány száz millió forintot, de most nem hitegetnék senkit sem azzal, hogy erre van reális esély...

■ *Akkor azzal kell számolni, hogy ezek az együttesek megszűnhetnek?*

– Igen, ez minden szándékunk ellenére is előfordulhat. Ami szomorú fejlemény, még akkor is, ha azt feltételezzük, hogy a szóban forgó zenészek más zenekarok tagjaiként tovább folytatják a zenei pályájukat.

■ *Említette, hogy az előadó-művészeti törvény módosítását szükségesnek látja. Ezeket a változtatásokat egyeztetik a szakmai szervezetekkel?*

– A zenei szervezetekkel még csak felületes dialógus indult el. A törvény méregfoga ugyanis a színház- és táncművészet területén van. Amíg ott nem sikerül a kormányzati oldalon belül egyértelmű álláspontot kialakítani és elfogadtatni, addig nem akarunk újabb konfliktusokat hordozó kérdésekkel foglalkozni.

■ *Mennyiben szűkült a zenei terület mozgástere azáltal, hogy a minisztériumon belül a zenei főosztály szinte teljesen „elfogyott”?*

– A Zene- és Táncművészeti Főosztály már a 90-es években beolvadt a Művészeti Főosztályba. Ennek azonban egyáltalán nem az az üzenete, hogy a zenei terület nem ugyanolyan fontos, mint a többi művészeti ág, s hogy nincs kellő igény és érdeklődés a kormányzatban a zene iránt. Újra és újra strukturálódnak az egyes osztályok, főosztályok, betagozódik egyik a másikba, a legprofibb, leghozzáértőbb munkatársak azonban maradnak. Hadd említsem meg Gerenday Ágneszt, aki nagyon hosszú ideje tölt be pozíciót a minisztériumban, és ezzel a területtel foglalkozik.

A kultúra haszna

Kétnapos konferencia lehetőségekről, stratégiai szerepről

A kultúra hozzájárulása az Európa 2020 stratégia végrehajtásához címmel rendeztek konferenciát Budapesten február 28-án és március 1-jén. A tanácskozás célja az volt, hogy meghatározza a kultúra szerepét az Európa 2020 stratégia sikeres végrehajtásában, s szót ejtsenek arról, hogy a kultúra nyújtotta lehetőségeket hogyan lehet koncentráltabban kihasználni a gazdaságban, az oktatásban és a társadalmi cselekvés más területein.

Az Európai Tanács tavaly júniusban fogadta el az Európa 2020 stratégiáról szóló tervezetet, amelynek alapvető célja, hogy tíz éven belül az Európai Uniót az intelligens, fenntartható és befogadó növekedés pályájára állítsa. A magyar elnökség kiemelt célja a kultúra terén az, hogy Tanácsi Következtetéseket fogadjon el arról, hogy a kultúra hogyan tud hozzájárulni az Európa 2020 Stratégia végrehajtásához. A Tanácsi Következtetések olyan dokumentum lesz, amelyet az Európai Unió minden, kultúráért felelős minisztere elfogad, s amely főbb vonalakban kijelöli, hogy az Európai Bizottságnak mit kell tennie annak érdekében, hogy a kultúra helyet kapjon a stratégia végrehajtásában, és részesüljön annak forrásaiból is. A kétnapos, a Magyar

Tudományos Akadémián rendezett konferencia résztvevői négy szekcióban tanácskoztak. Az elsőben a befogadó növekedésről volt szó, arról, hogyan erősítsük meg a kultúrának a társadalmi kohézióban, valamint a szegénység és a kirekesztés elleni küzdelemben játszott szerepét. A meghívottak között akadt, aki arról számolt be, hogyan segíthet a kultúra a fiataloknak az új készségek elsajátításában, és szó esett arról is, hogy a fejlődés elengedhetetlen eszköze a kultúra. A második szekció témája az intelligens növekedés volt, s ezen a tehetséggondozásról, a kultúra és kreativitás szerepéről hangzottak el előadások. Egy másik szekcióülés a fenntartható növekedést taglalta, azt, hogy miként mozdítható elő a fenntartható kulturális fejlődés, és a

■ *A zenekarok számára is lényeges, hogy mi lesz az Erkel Színház sorsa. Ön hogyan vélekedik a teátrum jövőjéről?*

– Ebben a pillanatban olybá tűnik, mintha ez az épület mindenki fantáziájában szabad préda volna. Megdöbbenéssel értesültem arról, hogy X. Y. már el is döntötte, hogy hogyan fog kinézni az Erkel műsorpolitikája, ki lesz a karmestere, ki lesz a vezetője... S az egész költségét illetően is nagyon széles a szórás, a tervek 2 milliárd forinttól 18 milliárdig terjednek. Nagy kérdés azonban, hogy ki fogja ezt a sumrát kifizetni, honnan lesz mindennek anyagi fedezete? Én még ezelőtt egy-két héttel úgy ítélt meg, hogy a minisztériumi forrásokból mintegy 2 milliárd forintra lenne szükség, ekkora összegből helyreállítható és működtethető a teátrum. Még most is úgy vélem, mindennek van reális esélye, bár azért a kultúra területét is sújtó zárolások aggodalommal töltenek el...

■ *Mennyiben érinti az elvonás a zenei területet? Jelentkeznek a megszorítások az I. kategóriás zenekari pályázatoknál is?*

– Szerencsére azokat nem érinti...

R. Zs.

kultúra hogyan könnyítheti meg a fenntartható növekedést. A negyedik szekció a mérhető növekedésről szólt. Ennek előadói megkíséreltek átfogó képet adni a kultúra társadalmi és gazdasági környezetre kifejtett hatásainak felmérési lehetőségeiről.

A konferencia sajtótájékoztatóján Szócs Géza államtitkár hangsúlyozta, a tanácskozás magyarországi megrendezése jelentős kulturdiplomáciai siker. Beszélt arról is, hogy a kulturális és a kreatív szféra alkalmas és kész arra, hogy hatékonyan hozzájáruljon az európai versenyképességhez. Hozzátette, mennyire fontos a kulturális sokszínűség, s hogy a társadalmi fejlődés és kohézió erősítése terén is megkérdőjelezhetetlen a kultúra szerepe. Andrulla Vasziú kultúráért felelős biztos úgy vélte, jobbak a kilátások az EU 2020 stratégia céljainak teljesítését illetően, mint a korábbi, lisszaboni stratégia esetében voltak, mivel ez a program csupán öt kiemelt célterületre fókuszál, a tagállamok pedig egyénileg dol-

gozzák ki nemzeti reformprogramjaikat. Különösen alkalmas pillanatnak ítélte a mostanit, hiszen jelenleg az EU 2014 és 2020 közötti költségvetésének előkészítése folyik, a tanácskozás pedig a kultúra fontosságára kívánja emlékeztetni a döntéshozókat. Kiemelte azt is, hogy a kultúra nagyon jelentős gazdasági értéket képvisel. A kulturális terület az unió GDP-jének 3 százalékát termeli meg, s az EU átlagos 1 százalékos gazdasági növekedésével szemben a kulturális szektor az elmúlt időszakban 3 százalékos bővülést tudott felmutatni. Példaként említett egy szénbányát, amely miután beszüntette a működését, az európai uniós finanszírozásnak köszönhetően profilt váltott, kulturális központtá alakult, amely képzéseknek, rendezvényeknek ad otthont. Gazdasági inkubátorházként működik, ezer új munkahelyet teremtett, s magának a központnak a pénzügyi forgalma is nagyon jelentős összeget tesz ki. A biztos asszony úgy vélekedett, hogy a kulturális fővárosok szin-

tén jó hatással vannak a helyi gazdasági életre. Hozzátette, ki kell használni azt a komoly, uniós alapot, ami segítségükre lehet az ilyen fejlesztésekben. Közölte, hogy a tagállamok tisztán kulturális beruházásokra is igénybe vehetnek strukturális forrásokat, az Európa Kulturális Fővárosaprojektek során például gyakran műemlék felújításokra is felhasználják ezeket a pénzeket. Doris Pack, az Európai Parlament Oktatási és Kulturális Bizottság elnöke arról beszélt, hogy valóban pénzigényes terület az oktatás és a művészet is, de mind többet és többet szeretnének elérni. Fontosnak tartaná – ahogy a bizottság korábbi alelnöke, Schmitt Pál is – hogy a művészeti ágak nagyobb szerepet kapjanak az iskolai nevelésben. S hozzáfűzte, az EP képviselői jelenleg a kulturális javak digitalizációjának menetrendjén, valamint a szerzői jogokról szóló irányelveken is dolgoznak.

R. Zs.